

Pythagorasçılık ve Ksenophanes

Pythagoras'ın 580'li yıllarda doğmuş olabileceği sanılıyor. Philosophia (bilgelik sevgisi) ilk kez Pythagoras tarafından kullanılmıştır. Kelimeyi onun yarattığı söylenir. Sophos kelimesini Homeros da kullanmıştır. Homeros'a göre sophos: Bir konudaki beceri-kabiliyet-bir şeyi sırf o bilgiden haz duymak için yapmak. Ayrıca bilgelik anlamına da gelmekteydi. Pythagoras'a göre sophos kullanılmıştır. O varlığın, oluşun ne olduğunu soruyor. Felsefe bir yaşam biçimidir. Theorikos bios (teorik yaşam) kullandığı terimdir. Pythagoras'a göre her şey niceliklerden oluşmuştur. Her şeyin sayılardan oluşması, evreni matematiksel ifadelerle anlayabileceğimiz anlamındadır. Modern bilimin temeli budur.

Miletos okulunun felsefesinde spekülatif ve saf akıl kullanımı ağırlıklıdır. Bunlarda gözlem ve spekülasyon vardır. Dünya hakkında, kâinat hakkında deneylemeden belli bir görüş oluşturuyorlar. Temel kabullerini mitolojiden almışlardır ancak doğal olayların açıklanmasında doğal bir yol izlemişlerdir. Akılla denetlemeden ortaya temel bilgi koyamayacaklarını düşünüyorlar. Pythagorasçılara göre evrenin merkezinde sonsuz bir ateş yanar. Bütün göksel cisimler bu ateşin çevresinde dönerler. Ateşin yörüngesinde dönen gök cisimlerinden birisi, karşı dünyadır. Bu cisimler küre olmakla beraber kendi çevrelerinde dönmezler. Dünya küre biçimindedir.

Dünya bir merkezin çevresinde dönüyor ama kendi çevresinde dönmüyor. Onun için insanlar dünyanın merkezindeki ateşi göremiyorlar. Evrenin merkezindeki ateş, karşıdaki yörüngesinde karşı dünya, ondan sonra ay ve gezegenler vardır. Gerçek anlamda felsefe Ksenophanes'le başlar.

Çünkü gerçek anlamda felsefe “kendini bil!”, “haddini bil!” dir. Bunun da temeli eleştiridir. Eleştiri, Eski Yunanca'da krasis; ayırma demektir. Bilgi ile bilgi olmayanı ayırmaktır. Ksenopha-nes'in felsefesini iki temel noktada ele alınabilir. Eleştirel yönü ve dinî ve tanrısal konulardaki yaklaşımları. Ksenophanes'in eleştirileri, yaşadığı dönemin düşünme ve inanç ortamına yöneliktir. Ksenophanes, öncelikle yaşadığı dönemin dinî ve tanrısal konulardaki kavrayışını eleştiriyor. Ona göre insanlar, tanrıları kendilerine benzetmişlerdir. Bu anlamda, tanrıların insanlar gibi elleri, ayakları ve çeşitli karakter özellikleri olduğunu düşünen insan biçimli-antropomorfik tanrı anlayışlarına eleştiriler getirmiştir. Felsefenin en önemli problemlerinden biri,

bilgi ile bilgi olmayan arasındaki ayrımdır. Bilginin ne olduğu bilinmeden bilginin ne olmadığı da bilinemez. Öncelikle dönemin insan merkezli anlayışını eleştiriyor ve insanlar, tanrıların kendilerine benzediklerini nereden biliyorlar diye soruyor. Bu, monoteizm olarak da adlandırılabilir belli bir tanrı anlayışı doğrultusunda yapılan bir eleştiridir. Bunu araştırırken şunları anlatıyor: İnsanlar sadece kendi dünyalarından hareketle gerçeklik hakkında tahminlerde bulunuyorlar, diyor. Gerçekliği böyle sanıyorlar, diyor. Siz tanrıları kendi dünyanızdan hareketle anlayamazsınız. Deneyimler dünyasından kalkarak tanrılar hakkında konuşamazsınız, siz başka bir sahayı deney dünyasından hareketle anlamaya çalışıyorsunuz, demektedir. Deneyim bilgisiyle siz bu sorunun cevabını bulamazsınız, diyor.

